

Management vápnomilných trávnicků pro hnědáka černýšového

Výskyt hnědáka černýšového ve střední Evropě je omezen na vápnomilné trávnické. V této studii autoři sledují, jaké podmínky určují výskyt tohoto druhu na vápnomilných trávnicích v Severním Porýní a Vestfálsku. Obsazené lokality zahrnovaly vápnomilné trávnické s nízkým zastoupením křovin a nízkou výškou trávnicku. Obsazenost jednotlivých plošek negativně korelovala s jejich izolovaností a pozitivně s jejich rozlohou, zastoupením mechového patra a stařiny a zastoupením živné rostliny. Hnědásek černýšový upřednostňuje pro ovipozici extenzivně využívané nebo čerstvě opuštěné lokality. Vytvoření vhodného biotopu pro hnědáka černýšového znamená najít správnou rovnováhu mezi nezasahováním a disturbancí. Možným řešením mezi těmito rozpory je nepravidelná, prostorově a časově rozrůzněná pastva. Nejlepší výsledek může přinést rotační pastva využívající jen výběr plošek v daném čase. V dlouhodobém měřítku se silnějšími disturbancemi vytvoří prostor pro optimální porosty jitrocele prostředního, živné rostliny hnědáka. Žádoucí je rovněž obnovit plošky v blízkosti osídlených lokalit. Přednostně je žádoucí obnovit takové lokality, kde se dochovaly zbytky vegetace vápnomilných trávnicků.

Využitelné výstupy:

Výskyt hnědáka černýšového ve střední Evropě je omezen na vápnomilné trávnické.

V severozápadním Německu došlo v poslední době u tohoto druhu k rozšíření areálu, nicméně v Německu je stále hodnocen jako zranitelný druh a stejně tak v celé Evropě. Vzhledem k záměnám s jinými druhy hnědáků zůstávají dosud znalosti o jeho ekologii a ochraně nedostatečné. Doposud chyběla ucelená studie zabývající se celým životním cyklem hnědáka černýšového, jako podklad pro management jeho lokalit. V této studii autoři sledují, jaké podmínky určují výskyt druhu na vápnomilných trávnicích v Severním Porýní a Vestfálsku. Pro analýzu mikrostanoviště bylo vybráno 16 lokalit s vysokou populační hustotou hnědáka. Preference biotopu byla zjišťována na 55 lokalitách. Každá lokalita byla navštívena dvakrát, aby byla zjištěna přítomnost či nepřítomnost druhu.

Celkem bylo nalezeno 91 snůšek hnědáka černýšového na rubu listu jitrocele prostředního, jeho živné rostliny. Místa s nakladenými snůškami byla exponována slunečnímu záření a vyskytovala se na prudkých svazích. Hnědásek využíval kosené, pasené i zanedbané plochy. Místa s nakladenými vajíčky byla pokryta hustou, ale krátkostébelnou vegetací. Živné rostliny, na kterých byla vajíčka nakladena, byly vyššího vzrůstu než ostatní. Z 55 sledovaných lokalit bylo 25 obsazených. Obsazené lokality zahrnovaly vápnomilné trávnické s nízkým zastoupením křovin a nízkou výškou trávnicku. Obsazenost jednotlivých plošek negativně korelovala s jejich izolovaností a pozitivně s jejich rozlohou, zastoupením mechového patra a stařiny a zastoupením živné rostliny.

Požadavky na kladení vajíček byly nejlépe splněny při kombinaci početnosti živné rostliny a vegetační struktury. Vysoké živné rostliny obklopené rostlinami stejného druhu byly pro kladení vajec preferovány. Dostatečné množství potravy je pro přežití larev zásadní, a to zejména u druhů, které kladou snůšky ve shlucích. Strukturu lokality s nakladenými vajíčky představoval nízký hustý trávnick s několika vyššími rostlinami. Hnědásek černýšový upřednostňuje pro ovipozici extenzivně využívané nebo čerstvě opuštěné lokality. Na pasených nebo sečených ploškách využívá hnědásek plochy, kde poslední pastva či kosení proběhlo nejméně před čtyřmi týdny. Pokračující sukcese snižuje zastoupení živné rostliny. Biotop s nakladenými vajíčky a biotop dospělců vykazoval preferenci pro jižní svahy. Ačkoli je hnědásek dobrým letcem, biotopy dospělců odpovídaly biotopům larválních stadií. Optimální biotop pro larvy závisí na křehké rovnováze mezi nízkou rostoucí, ale hustou vegetací a dostatečnou vitalitou živné rostliny.

Jako u jiných druhů motýlů, i u hnědáka černýšového byla obsazenost plošek nejlépe vysvětlena izolovaností, rozlohou a kvalitou biotopu. Nejdůležitějšími parametry ovlivňujícími kvalitu biotopu byla výška mechového patra a stařiny a zastoupení živné rostliny. Populace hnědáka černýšového na lokalitě měly zjevně metapopulační strukturu. Lokální populace se rozmnožovaly na zřetelně oddělených ploškách.

Vytvořit vhodný biotop pro hnědáka černýšového znamená najít správnou rovnováhu mezi nezasahováním a disturbancí. Disturbance totiž vytváří prostor pro klíčení jitrocelů prostředních. Možným řešením mezi těmito rozpory je nepravidelná, prostorově a časově rozrůzněná pastva. Nejlepší výsledek může přinést rotační pastva využívající jen výběr plošek v daném čase.

V dlouhodobém měřítku se silnějšími disturbancemi vytvoří prostor pro optimální porosty jitrocele prostředního. Ponechání neposečených partií poskytuje pro motýla dostatek úkrytů. V následujících letech by měly být pasené plochy ponechány ladem, aby mohla být vytvořena vhodná vegetační struktura. Žádoucí je obnovit plošky v blízkosti osídlených lokalit. Přednostně je žádoucí obnovit takové lokality, kde se dochovaly zbytky vegetace vápnomilných travníků. Autoři navrhnou, aby rozloha obnovovaných plošek dosahovala alespoň 7 ha.

Zdroj: Eichel S., Fartmann T. 2008: Management of calcareous grasslands for Nickerl's fritillary (*Melitaea aurelia*) has to consider habitat requirements of the immature stages, isolation, and patch area. *Journal of Insect Conservation* 12: 677-688.

Zadal: Jiří Pokorný

URL zdroje: <http://forumochranyprirody.cz/management-vapnomilnych-travniku-pro-hnedaska-cernysoveho>